

Mia Bašić. studentica III. godine
Pravnog fakulteta u Splitu

**Nevenko Misita: EVROPSKA UNIJA - INSTITUCIJE
Revicon, Sarajevo 2009., str 335.**

Ako u pedesetogodišnjoj evoluciji Europske unije postoji element koji njenoj strukturi daje poseban karakter tada su to, nesumnjivo, njene institucije. Upravo je institucionalna struktura, uključujući i instrumente njenog djelovanja, ono što je jednu dominantno međunarodnu strukturu pretvorilo u političko- pravnu strukturu *sui generis* koja sadrži niz državnopravnih elemenata. U pozadini ovog teksta stoji spoznaja da bez detaljnijeg uvida u strukturu i funkcioniranje institucija Unije nije moguće shvatiti bit procesa integracije koji traje više od pola stoljeća, a trenutno obuhvaća 27 europskih država. Sve ovo ima dodatni značaj u jednoj sredini poput Republike Hrvatske koja se razvija u ozračju dugogodišnjih nastojanja da se priključi Europskoj uniji. A o posljednjem *face-liftingu* EU govori nam i knjiga koja je predmet našeg prikaza, naime knjiga autora Nevenka Misite, jednostavnog naslova „Evropska unija- institucije”.

Knjiga „**Evropska unija - institucije**” koja je izišla u izdanju izdavačke kuće „Revicon“ iz Sarajeva dobrim je dijelom preuzet iz autorove prethodne knjige „Osnovi prava Evropske unije“ objavljene u izdanju Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 2008. godine, s tim da je u ovoj knjizi raniji tekst temeljito prerađen i dopunjen, posebno u svjetlu Lisabonskog ugovora. Knjiga ima 335 stranica koje obuhvaćaju kratak predgovor autora (str. 5.), sadržaj (str. 7.- 17.), skraćenicice (str. 19.- 21.), slučajeve rješavane pred Europskim sudom (str. 23.- 27.), uvod (str. 29.- 36.), tri dijela od kojih su redom: prvi dio „Političke institucije i tijela“ (str. 39.- 216.), drugi dio „Pravosudne institucije“ (str. 219.- 284.) i treći dio „Ostale institucije i tijela“ (str. 287.- 324.). Na samom kraju knjige nalazi se bibliografija (str. 325.- 330.) kao i koristan i jako dobro pripremljen registar pojmova (str. 331.- 335.). Praktično, autor nas na početnim stranicama uvodi u samu materiju knjige referirajući se u kratkim crticama na osnovni predmet teksta, osnivačke i revizijske ugovore, Ustav i Lisabonski ugovor, pojmovno- terminološka pitanja, na pojedine nazive u tekstu, analitički okvir, izvore i referencijalni aparat uz kratak plan izlaganja. U daljnjem tekstu slijedi nekoliko riječi o glavnim dijelovima knjige.

Prvi dio: „Političke institucije i tijela“ (str. 39.- 216.) podijeljen je u četiri poglavlja. Prvo poglavlje nosi naziv „Političke institucije“ (str. 39.- 142.) u kojem su, pod četiri značajna podnaslova, obrađene vitalne institucije Europske unije; drugo poglavlje „Političko- konsultativna tijela“ (str. 143.- 151.) u dva podnaslova obrađuje Ekonomsko- socijalni komitet i Komitet regija; treće poglavlje „Usvajanje akata“ (str. 153.- 210.) rezervirano je za osnovne zakonodavne postupke i ostale postupke vezane za djelovanje institucija Unije kao i za usvajanje akata u pojedinim segmentima Unije; četvrto poglavlje „Provedba komunitarnih propisa“

(str. 211.- 216.) odnosi se na administrativno odlučivanje u sklopu kojeg su obrađene i komunitarne institucije i tijela. Kao što se može iščitati iz same njegove strukture, prvi dio se bavi institucijama i tijelima koja imaju naglašeniju političku dimenziju. Uz relativno detaljan prikaz položaja i djelovanja ključnih institucija, a to su, dakako, Europski parlament, Europska komisija i Savjet europske unije, u ovom dijelu ukazano je i na osnovne elemente postupka usvajanja akata, odnosno tzv. komunitarnog zakonodavnog postupka. U završnom, posebnom, poglavlju obrađeno je pitanje provedbe komunitarnih propisa, odnosno administrativnog ili upravnog odlučivanja.

Drugi dio: „Pravosudne institucije“ (str. 219.- 284.) podijeljen je u dva poglavlja: „Evropski sud“ (str. 219.- 270.) i „Djelovanje Evropskog suda“ (str. 271.- 284.). Ovaj dio knjige posvećen je Europskom sudu kao instituciji kojoj je povjerena pravosudna, a po mnogima i ustavnosudska funkcija. Obrađena su sva tri elementa pravosudne strukture- Europski sud u užem smislu ili, za ovu priliku, Sud pravde, Sud prve instance i Sud za službeničke sporove. Uz to, dat i prigodan prikaz postupka pred Europskim sudom, odnosno pred sudovima koji ga čine. U prvom poglavlju autor naglašava važnost institucije Evropskog suda. Služeći se položajem i ovlaštenjima utvrđenim Osnivačkim ugovorima, odnosno zloupotrebjavajući ih, kako bi rekli određeni autori (*Harrley*), Europski sud već je tijekom prvih desetljeća djelovanje *Europske zajednice* jasno nagovijestio da pravni poredak Zajednice ne shvaća tek kao puko međunarodno pravo već, radije, kao pravni poredak koji je *poseban i autonoman* u odnosu na međunarodno pravo, odnosno pravni poredak *nadređen* pravu država članica i, kao iznimno značajno, neposredno primjenjiv u nacionalnom pravu što znači da se privatnopravni subjekti na pravila komunitarnog prava mogu neposredno pozvati u postupku pred nacionalnim pravosudnim organima. Autor naglašava da će na značaj ove institucije svakako ukazati i detaljniji prikaz novina koje bi mogle stići sa Lisabonskim ugovorom. U drugom poglavlju riječ je o, kako smo već naveli, djelovanju Evropskog suda. Postupak pred Europskim sudom, pri čemu se prvenstveno misli na Europski sud u užem smislu i Sud prve instance, moguće je predstaviti na različite načine. Uz prigodno sažimanje, postupak se u pravilu predstavlja kao djelovanje u tri faze- pismenoj, istražnoj i usmenoj. No, ako se ovom doda i proces odlučivanja, tada se sve može predstaviti i kroz četiri faze koje su redom: pokretanje postupka (prva ili pismena faza), prikupljanje činjenične i pravne građe (druga ili istražna faza), javno zasjedanje (treća ili usmena faza) i, na kraju, odlučivanje kao četvrta faza. Ovo poglavlje također donosi i ponešto o službeničkim/radnim sporovima o čemu možete pročitati više u samoj knjizi.

Treći dio: „Ostale institucije i tijela“ (str. 287.- 324.) razrađen je u tri poglavlja: „Finansijsko poslovanje i administracija/upravljanje“ (str. 287.- 304.), „Ekonomsko- monetarna unija i socijalna politika“ (str. 305.- 318.) i najzad, „Ostala tijela Evropske unije“ (str. 319.- 324.). Ovaj, posljednji, dio knjige sadrži prikaz tzv. institucija, organa i tijela Europske unije. Naglasak je na institucijama i tijelima kojima je povjerena kontrola financijskog poslovanja- Financijski sud i OLAF, te kontrola djelovanja komunitarnih institucija i tijela u odnosu na

privatnopravne subjekte, prije svega se referirajući na građane Unije i ustanovu Ombudsmana. Drugo poglavlje ovog dijela bavi se institucijama, preciznije: tijelima, posredstvom kojih se ostvaruju ekonomsko-monetarna i socijalna politika, dok je treće, završno, poglavlje posvećeno tijelima u okviru tzv. unijskih stupova- vanjska politika i sigurnost čine II. stup u sklopu kojeg je obrađen Komitet za politiku i sigurnost, institut za sigurnosne studije i Satelitski centar EU, kao i Europska obrambena agencija (*European Defence Agency*)- EDA; te policija i pravosuđe kao III. stup u kojem je predviđena suradnja policije i pravosudnih organa u kaznenim predmetima, a u kojem se posebno ističu Europski policijski ured ili Europol (*European Police Office*) i Eurojust (*European Judicial Co- operation Unit*) predviđen za suradnju pravosudnih organa.

Rezimirano, ono što Europsku uniju čini strukturom koja izmiče standardnom analitičkom aparatu međunarodnog i unutrašnjeg prava svakako su njene institucije i pravni instrumenti koje su im na raspolaganje stavili *Osnivački ugovori*. Naravno, spomenuto bi ostalo tek „mrtvo slovo na papiru“ bez političke volje država članica da ga materijaliziraju u svakodnevnom životu. Ovaj tekst, uz nekoliko izuzetaka, ima u vidu i propise donijete zaključno sa proljećem 2009. godine, koje možete pročitati na pojedinim stranicama knjige. Knjiga „Evropska unija- institucije“ napisana je kao svojevrsan vodič kroz institucije Unije koji na jednostavan i praktičan način čitatelju približava najvažnije institucije Europske unije, njihov sastav i djelovanje. Osim stručnjacima iz raznih pravnih znanosti, ovaj „vodič“ može jako dobro poslužiti i zainteresiranim laicima koji se žele pobliže upoznati sa institucijama Unije i načinom njihova funkcioniranja.